

RINGKØBING K ApS
c/o Ringkøbing-Skjern Kommune
Ved Fjorden 6
6950 Ringkøbing
Att. Michael Guldager

Kystdirektoratet
J.nr. 23/02428-4
Ref. Lea Bank Stigsen
08-04-2024

Dispensation til etablering af en nyfortolkning af en woodhenge inden for strandbeskyttelseslinjen

Ansøgning

Ringkøbing K har den 14. marts 2023 søgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 15 til etablering af en woodhenge inden for strandbeskyttelseslinjen på ejendommen matr. nr. 58ee Den nordlige Del, Velling, i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Ringkøbing K har tidligere ansøgt om et lignende projekt inden for strandbeskyttelseslinjen, hvor Kystdirektoratet den 11. februar 2022 meddelte afslag (sagsnr. 20/06021-5). Projektet er efterfølgende blevet revideret på baggrund af afslaget, hvorfor der på ny ansøges om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

Afgørelse

Kystdirektoratet giver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, jf. § 15, til det ansøgte.

Dispensationen gælder kun strandbeskyttelseslinjen. I skal selv undersøge, om jeres projekt kræver tilladelse efter anden lovgivning.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

I kan læse mere om lovgrundlaget for afgørelsen i bilag 1.

Afgørelsen kan påklages

Afgørelsen kan påklages inden for fire uger.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

I må ikke udnytte dispensationen før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, er dispensationen ikke gældende før klagesagen er færdigbehandlet. I vil få direkte besked fra Kystdirektoratet med oplysninger om, hvordan I skal forholde jer, hvis der bliver klaget over afgørelsen.

I kan se en klagevejledning i bilag 2.

Redegørelse for sagen

Der er ansøgt om at etablere en nyfortolkning af en woodhenge (en cirkel af træstolper fra ca. 2.200 f.v.t.), der er fundet i området. Den nyfortolkede woodhenge ønskes opførte inden for strandbeskyttelseslinjen på ovennævnte matrikel (se figur 1).

Figur 1. Ortofoto 2023. Den røde prik markerer placeringen af den oprindelige woodhenge. Det orange prikkede område markerer det strandbeskyttede areal (umatrikulerede arealer ud til kysten er dog også omfattet af bestemmelserne om strandbeskyttelse). De sorte streger markerer de vejledende matrikelskel. Kystdirektoratet bemærker, at den angivne placering af den fundne woodhenge, er Kystdirektoratets vurdering af placeringen på baggrund af ansøgningen og ortofotos.

I det oprindelige ansøgte projekt, blev der ansøgt om at genskabe woodhengen ved etablering af 24 kunstneriske bearbejdede stenstopler i to-tre meters højde. Derudover skulle den nyfortolkede woodhenge placeres sydøst fra den oprindelige placering af den fundne woodhenge.

Ringkøbing K har på baggrund af Kystdirektoratets tidligere meddelte afslag revideret projektet i samarbejde med ArkVest v./Ringkøbing-Skjern Museum.

Ifølge den reviderede ansøgning ønskes den nyfortolkede woodhenge placeret oven på det oprindelige fund. Den ansøgte woodhenge skal bestå af 66 små, lette træstolper med en højde på 30 cm og en diameter på 20 cm. Træstolperne placeres

i en cirkel med en diameter på 25 meter. I midten af cirklen placeres der en kampsten samt en træbænk. Derudover placeres der fire sten umiddelbart uden for cirklen, der skal markere vinter- og sommersolerhverv. Foruden ønskes der etableret to stier, der går gennem woodhengen. Den ene er en slået sti, mens den anden er en grussti, der udføres i naturlige materialer.

Uden for cirklen placeres endvidere et simpelt skilt til formidling af fundet. Skiltet placeres lige uden for cirklen ved en af stierne, der går gennem woodhengen. I forhold til stierne, har Naturstyrelsen (daværende myndighed for strandbeskyttelseslinjen) tidligere meddelt dispensation til lignende stier i området (j.nr. NST-4132-760-00147).

Det fremgår af ansøgningen, at "den justerede nyfortolkning er altså udarbejdet med naturlige materialer og vil med den beskedne højde og udformning i øvrigt falde fuldstændigt naturligt ind i det omkringliggende landskab. Stenene er eksempelvis ikke større end "almindelige" sten på en mark. Desuden er der tale om en let konstruktion, der ikke forstyrrer det arkæologiske fund nedenunder, og som nemt vil kunne fjernes, f.eks. i forbindelse med vedligehold eller hvis man ønsker at undersøge det oprindelige fund igen."

Det fremgår endvidere af ansøgningen, at "woodhengen er et fund af stor kulturhistorisk interesse, da der kun er gjort ganske få lignende fund i Danmark. En nyfortolkning heraf inden for strandbeskyttelseslinjen i Naturbydelen vil være en fantastisk mulighed for at formidle denne kulturarv og give offentligheden adgang til og mulighed for at opleve woodhengen i en kyst- og naturmæssig nænsom nyfortolkning."

En skitse af det ansøgte projekt kan ses i bilag 3.

Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse

I behandlingen af en ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen skal Kystdirektoratet vurdere, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder eller dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Læs evt. mere herom i bilag 1.

Natura 2000

Det nærmeste Natura 2000-område (nr. 69, Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen) ligger ca. 160 meter mod sydvest. Natura 2000-området omfatter habitatområde nr. 62 og fuglebeskyttelsesområde nr. 43. I fuglebeskyttelsesområdet indgår Ramsarområde nr. 2.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området ses i bilag 4.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Ved vurderingen er der særligt lagt vægt på afstanden og det ansøgtes begrænsede størrelse. Det ansøgte vil således efter Kystdirektoratets vurdering ikke medføre en væsentlig påvirkning af de naturtyper, levesteder og/eller arter, som området er udpeget for at bevare, og der er derfor ikke behov for en nærmere konsekvensvurdering.

Bilag IV-arter

På baggrund af et generelt kendskab til bilag IV-arters forekomst i Danmark og deres valg af levested samt gennemgang af offentlige databaser, vurderer Kystdirektoratet, at lokaliteten ikke er et potentielt levested for bilag IV-arter.

Kystdirektoratet vurderer på denne baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil medføre beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Begrundelse for afgørelsen

Det ansøgte ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og forudsætter derfor dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

Naturbeskyttelseslovens bestemmelse om strandbeskyttelseslinjen er en restriktivt administreret forbudsbestemmelse, hvis hovedformål er at sikre en generel friholdelse af kystområderne imod indgreb, der ændrer den nuværende tilstand og anvendelse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, kan der kun i særlige tilfælde meddeles dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Der kan derfor kun dispenseres, hvis særlige forhold taler for det, herunder hvis der er tale om et nødvendigt formål, som bør gå forud for den generelle beskyttelsesinteresse, og der ikke ved en dispensation skabes præcedensvirkning i strid med det generelle formål med reglerne. Bestemmelsen administreres i praksis meget restriktivt.

Kystdirektoratet finder efter en samlet og konkret vurdering, at der er tale om et særligt tilfælde, hvorfor der kan meddeles dispensation til det ansøgte.

I vurderingen har Kystdirektoratet lagt vægt på, at det arkæologiske fund er af stor kulturhistorisk interesse, da der kun er fundet ganske få lignende fund i Danmark, hvorfor fundet er af unik karakter. Kystdirektoratet har ligeledes lagt vægt på, at det ansøgte placeres oven på det oprindelige fund, hvorfor det er stedbundet til placeringen.

I Kystdirektoratets vurdering er der endvidere lagt vægt på, at den nyfortolkede woodhenge har en højde på 30 cm, hvorfor woodhengen etableres med hensynstagende til den omgivende natur og den kystlandskabelige påvirkning vil være af mindre karakter.

Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet "Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse".

Kystdirektoratet meddeler på baggrund af en samlet og konkret vurdering dispensation til den ansøgte nyfortolkning af den fundne woodhenge.

Med venlig hilsen

Lea Bank Stigsen
+45 20 86 64 02
lbs@kyst.dk

Bilagsliste:

- Bilag 1: Lovgivning
- Bilag 2: Klagevejledning
- Bilag 3: Skitse af det ansøgte projekt
- Bilag 4: Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Afgørelsen er også sendt til:

- Ringkøbing-Skjern Kommune, Land.by.kultur@rksk.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Ringkøbing-Skjern, ringkoebing-skjern@dn.dk
- Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet, Kreds Midtvestjylland, midtvestjylland@friluftsradet.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og dof@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Ringkøbing-Skjern ringkoebing-skjern@dof.dk
- Dansk Botanisk Forening, Jyllandskredsen, dbf.oestjylland@gmail.com
- Dansk Kano og Kajak Forbund, miljo@kano-kajak.dk
- Danmarks Jægerforbund, sager@jaegerne.dk
- Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
- Ringkøbing-Skjern museum, info@levendehistorie.dk

Afgørelsen offentliggøres desuden på Kystdirektoratets hjemmeside, www.kyst.dk.

Bilag 1: Lovgrundlag

Naturbeskyttelsesloven

Af naturbeskyttelseslovens² § 15 fremgår, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelserne om strandbeskyttelse er at sikre, at arealerne nær kysten bevares så uberørte som muligt. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn.

Forbuddet mod tilstandsændringer betyder bl.a., at der ikke må opføres bebyggelse, foretages terrænændringer eller etableres beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Der må heller ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

En række ændringer er dog umiddelbart undtaget fra forbuddet. Undtagelserne fremgår af lovens §§ 15a og 15b. Kystdirektoratet har desuden mulighed for at dispensere til visse anlæg, eller hvis der er tale om et særligt tilfælde, jf. lovens § 65b.

Af hensyn til de nationale interesser, der er knyttet til kystområderne, administreres bestemmelserne om strandbeskyttelse meget restriktivt. Der dispenseres desuden kun, når dispensationen vil være uden konsekvenser for den fremtidige administration af strandbeskyttelseslinjen.

Lovgivning om international naturbeskyttelse

Ifølge habitatbekendtgørelsen³ skal Kystdirektoratet, før der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, vurdere om det ansøgte i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (en væsentlighedsvurdering). Direktoratet vurderer i den forbindelse, om det ansøgte kan påvirke områdets naturtyper og levesteder samt de arter, som området er udpeget for at bevare. Hvis det ikke kan udelukkes, at det ansøgte kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Kystdirektoratet er desuden forpligtet til at varetage beskyttelseshensyn til en række dyr og planter (arter på habitatdirektivets bilag IV) over alt i landet, det vil sige uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. Der kan ikke gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de pågældende dyrearter eller ødelægge de pågældende plantearter.

² Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

³ Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Bilag 2: Klagevejledning

Kystdirektoratets afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentliggjort på vores hjemmeside, regnes fristen dog altid fra offentliggørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Der klages via Klageportalen, der kan findes på www.naevneneshus.dk, eller alternativt på www.borger.dk og www.virk.dk. Der logges ind med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Betaling foregår via Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videregiver herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

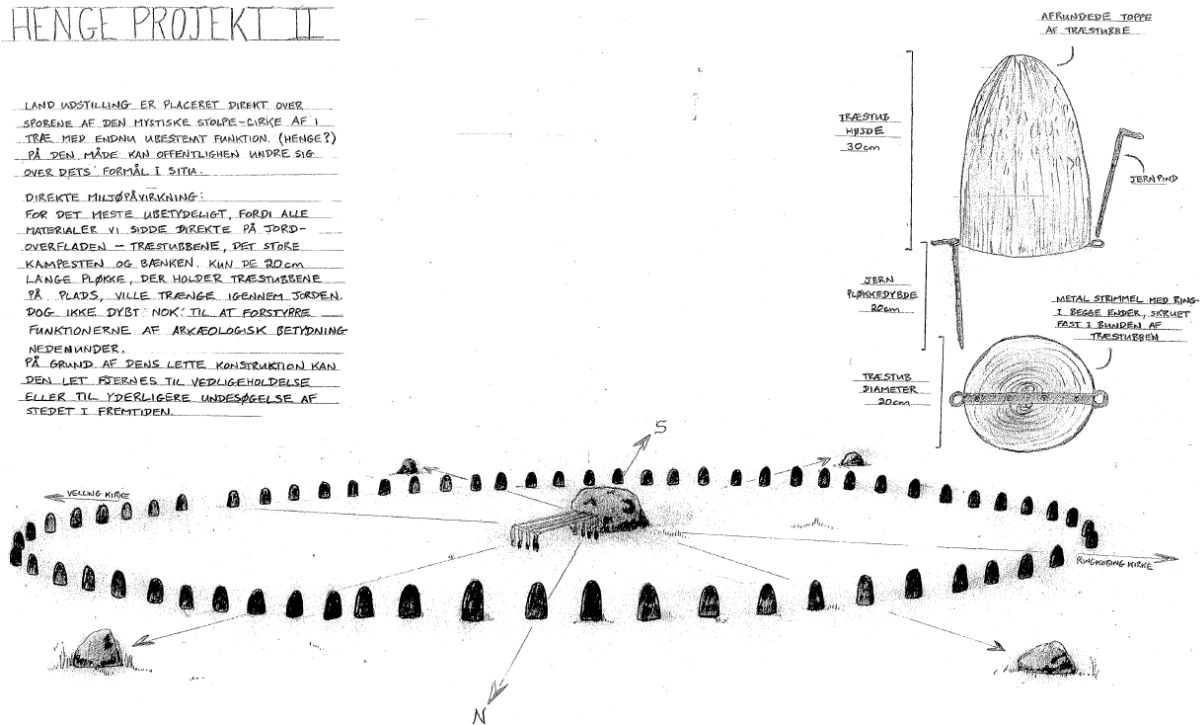
Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 88, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven.

Bilag 3: Skitse af det ansøgte projekt

HENGE PROJEKT II

LAND UDSTILLING ER PLACERET DIREKT OVER
STØRENE AF DEN MYSTISKE STOLPE-CIRKE AF I
TRE MED ENDA UBESTEMT FUNKTION. (HENGE?)
PÅ DEN MÅDE KAN OFFENTLIGHEDEN VANDRE SIG
OVER DETS FORMÅL I SITIA.

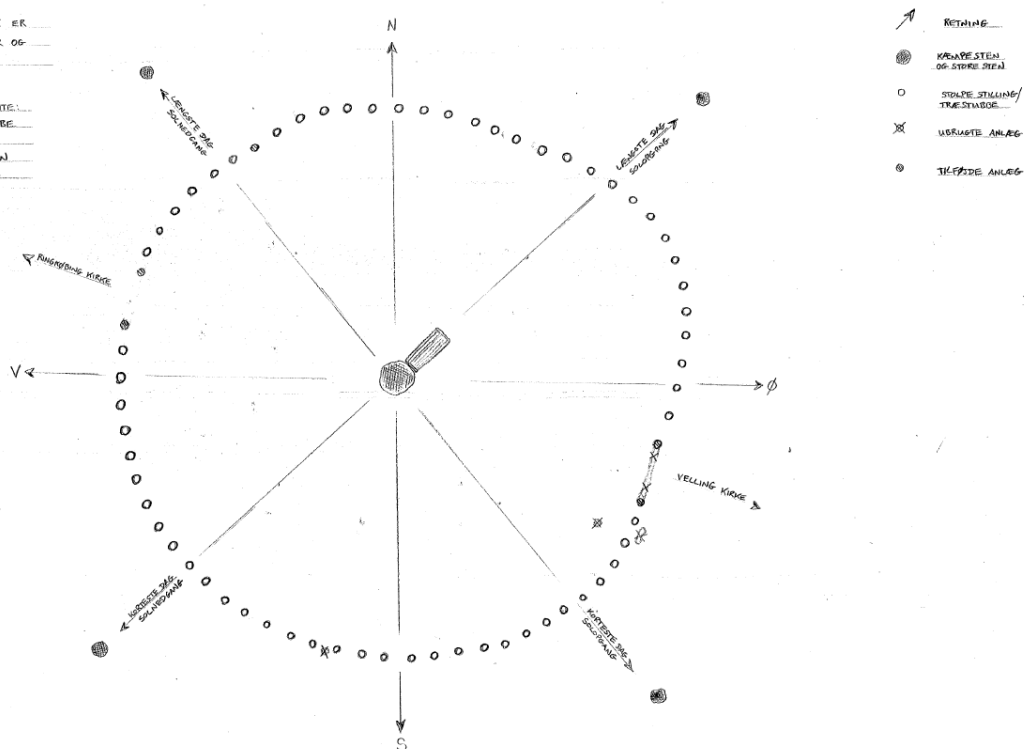
DIREKTE MUSØPÅVIRKNING:
FOR DET MESTE UDBETYDELIGT, FORDI ALLE
MATERIALER VI SIDDE DIREKTE PÅ JORD-
OVERFLADEN - TRÆSTUBBENE, DET STØRE
KAMPESTEN OG BÆNKEN. KUN DE 20cm
LANGE PLÅKKE, DER HOLDER TRÆSTUBBENE
PÅ PLADS, VILLE TRÆNGE IGennem JORDEN
DOG IKKE DYBT NOK TIL AT FORSTYRRE
FUNKTIONERNE AF ARKEOLOGISK BETYDNING
NEDENUNDER.
PÅ GRUND AF DENS LETTE KONSTRUKTION KAN
DEN LET FERNES TIL VEDLIGEHOLDELSE
ELLER TIL YDERLIGERE UNDERSØGELSE AF
STEDET I FREMTIDEN.

HENGE PROJEKT II

DET FORHISTORISKE TRÆK ER
CIRKA 25m I DIAMETER OG
78,5m I OMKREDS

INSTALLATIONEN VIL OMFATTE:
66 UDFORMEDE TRÆSTUBBE
1 BÆNK (VALGFRI)
1 CENTRAL KAMPESTEN
4 SATELLIT STØRE STEN

**Bilag 4: Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr. 69,
Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen****2.2 Områdets udpegningsgrundlag**

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 62		
Naturtyper:	Flodmunding (1130)	Lagune* (1150)
	Strandeng (1330)	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)	Grå/grøn klit* (2130)
	Klitthede* (2140)	Havtornklit (2160)
	Grårisklit (2170)	Klitlavning (2190)
	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Tørvelavning (7150)
	Rigkær (7230)	
	Vandranke (1831)	Flodlampret (1099)
	Havlampret (1095)	Laks (1106)
	Stavsild (1103)	Majsild (1102)
	Odder (1355)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Majsild er ikke til stede i habitatområde H62. Den nævnte art gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 43		
Fugle:	Skarv (T)	Rørdrum (Y)
	Skestork (Y)	Knopsvane (T)
	Pibesvane (T)	Sangsvane (T)
	Grågås (T)	Blisgås (T)
	Kortnæbbet gås (T)	Bramgås (T)
	Mørkbuget knortegås (T)	Gravand (T)
	Knarand (T)	Spidsand (T)
	Skeand (T)	Pibeand (T)
	Krikand (T)	Hvinand (T)
	Havørn (T)	Stor skallesluger (T)
	Fiskeørn (T)	Blå kærhøg (T)
	Rørhøg (Y)	Vandrefalk (T)
	Plettet rørvagtel (Y)	Blishøne (T)
	Klyde (TY)	Hjejle (T)
	Pomeransfugl (T)	Almindelig ryle (TY)
	Brushane (Y)	Hvidklire (T)
	Stor kobbersneppe (Y)	Lille Kobbersneppe (T)
	Splitterne (Y)	Fjorderne (Y)
	Havterne (Y)	Mosehornugle (Y)
	Blåhals (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Mosehornugle (Y) er ikke til stede i fuglebeskyttelsesområde F43. For trækfuglene er følgende fugle ikke til stede i national eller international væsentlig forekomst: Fiskeørn (T), grågås (T) og almindelig ryle (T) i fuglebeskyttelsesområde F43. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

(fra [Natura 2000-planen 2022-27](#))